

İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerini Belirleme Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerini Belirleme Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23394>

Özet

Bu ölçek, 2012 yılında B. Çulha-Özbağ ve E. Aslan tarafından ilköğretim öğrencileri için geliştirilmiştir. Ölçeğin temel amacı, öğrencilerin **tarihsel bilgiye** yönelik sahip oldukları epistemolojik görüşleri ve inançları sistematik olarak belirlemektir. 20 maddeden oluşan bu geliştirme ölçeği, 5 farklı alt boyutta yapılandırılmıştır: Tarihsel Bilginin Kesinliği, Kaynağı, Gelişimi, Dayanağı ve Aktarımı. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, ölçeğin ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin tarihsel bilgi algılarını ölçmek için yüksek düzeyde güvenilir (Cronbach Alfa=0.83) ve geçerli bir araç olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Tarihsel bilgi, epistemoloji, ilköğretim, tarih eğitimi, görüş belirleme, **geçerlik**, **güvenilirlik**, ölçek geliştirme.

Yazarlar

Banu Çulha Özbağ, Erol Aslan

Amaç

İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerini Belirleme Ölçeği, ilköğretim kademesindeki öğrencilerin tarihe ve tarihsel bilgiye dair sahip oldukları inançları, algıları ve bilgiye yükledikleri anlamları ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, öğrencilerin tarihsel bilginin doğasına (epistemolojik inançlar) ilişkin ne düşündüklerini, bilginin mutlak mı yoksa değişken mi olduğunu nasıl yorumladıklarını ortaya koymayı hedeflemektedir.

Ölçeğin geliştirilmesi, tarih eğitiminde öğrencilerin öğrenme süreçlerini etkileyen temel bilişsel yapıları anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Elde edilen veriler, tarih derslerinin içeriğinin ve öğretim yöntemlerinin öğrencilerin epistemolojik gelişim düzeylerine uygun olarak yeniden düzenlenmesine katkı sağlayarak amaçlanmaktadır.

Yapı (Construct)

Ölçek, öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşlerini çok boyutlu bir perspektifte ele alan beş temel faktörden (alt boyuttan) oluşmaktadır. Bu faktörler, tarih epistemolojisinin farklı yönlerini temsil etmektedir ve öğrencilerin tarihsel bilginin doğasına dair karmaşık algılarını yansıtır.

Tarihsel Bilginin Kesinliği (5 madde): Tarihsel bilginin mutlak, değişmez ve kesin olup olmadığına dair inançları ölçer.

Tarihsel Bilginin Kaynağı (4 madde): Tarihsel bilginin kimler tarafından ve hangi kaynaklar

araçlarla üretilmiş ve değerlendirilir.

Tarihsel Bilginin Gelişimi (4 madde): Tarihsel bilginin zamanla değişip değişmediği ve yeni kanıtlarla gelişip gelişmediği hakkındaki görüşleri inceler.

Tarihsel Bilginin Dayanağı (4 madde): Tarihsel iddiaların hangi kanıtlara veya otoritelere dayandığına ilişkin öğrencilerin inançlarını belirler.

Tarihsel Bilginin Aktarımı (3 madde): Tarihsel bilginin nasıl öğrenildiği, öğretildiği ve bir nesilden diğerine nasıl aktarıldığına dair görüşleri kapsar.

Geçerlik

Ölçeğin **kapsam geçerliliği**, alanda uzman akademisyenler ve uygulayıcıların görüşlerine başvurularak sağlanmıştır. Uzman görüşleri, maddelerin ölçülmek istenen yapıya uygunluğunu değerlendirmek amacıyla toplanmıştır.

Uzman görüşleri, sosyal bilgiler eğitimi, tarih eğitimi, tarihçilik ve eğitim felsefesi alanlarından toplam yedi uzmandan (öğretim üyeleri ve bir öğretmen) alınmıştır. Uzmanlar maddeleri "uygun," "uygun değil," veya "kalabilir" şeklinde kodlamışlardır. Uzmanlar arası uyumun hesaplanmasında **Cohen Kappa formülü** kullanılmış ve bu analiz sonucunda uyum katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur. Bu yüksek katsayı, ölçek maddelerinin ölçmek istediği yapıyı temsil etme konusunda güçlü bir fikir birliği olduğunu göstermektedir.

Güvenilirlik

Ölçeğin güvenilirlik çabaları hem iç tutarlılık hem de zaman içinde kararlılık açısından incelenmiştir. İç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) 0.70 ve üzerinde olması, bir ölçeğin güvenilir kabul edilmesi için standart bir kriter olarak alınmıştır (Tavancalı, 2002; Büyüköztürk, 2003).

Yapılan analizlerde, ölçeğin tamamına ait **güvenilirlik** katsayısı (Cronbach Alfa) 0.83 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ölçeğin zaman içinde kararlılığını ölçmek amacıyla uygulanan test-tekrar test güvenilirlik sonuçları da oldukça güçlüdür. Faktör bazında elde edilen test-tekrar test korelasyonları şöyledir: 1. Faktör için 0.81, 2. Faktör için 0.83, 3. Faktör için 0.79, 4. Faktör için 0.86, 5. Faktör için 0.82. Ölçeğin tamamı için test-tekrar test katsayısı 0.83 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin zaman içerisinde tutarlı ve kararlı bir yapı sergilediğini doğrulamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçek, toplam 20 maddeden oluşmakta ve öğrencilerin tarihsel bilgi görüşlerini belirlemek amacıyla beş alt boyuta ayrılmıştır. Bu beş alt boyut, büyük olasılıkla açmalyıcı faktör analizi (AFA) sonucunda belirlenen faktör yapısını temsil etmektedir. Bu yapı, tarihsel bilgiye yönelik

epistemolojik inançların farklı ve ayrı boyutları ölçmektedir.

Her bir faktör, öğrencilerin tarihsel bilginin farklı yönlerine ilişkin inançları spesifik olarak ele almaktadır. Örneğin, Bilginin Kesinliği faktörü bilginin değişmezliği inancını ölçerken, Bilginin Gelişimi faktörü, bilginin dinamik doğasına dair inançları ölçmektedir. Bu faktör yapısı, ölçeğin teorik temellerini güçlendirmekte ve tarihsel epistemolojinin çok boyutluluğunu desteklemektedir.

Araç (Instrument)

Test Türü: Geliştirme Ölçeği (Developmental Scale)

Format: Yazılı Anket/Ölçek

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: İlköğretim Öğrencileri

Yaş Grubu: İlköğretim kademesine uygun yaş grupları (Genellikle 9-14 yaş aralığı)

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler.

Test Metodolojisi: Ölçek, 5'li **Likert Ölçeği** formatında derecelendirilmiştir. Derecelendirme seçenekleri şöyledir: (1) Hiçbir Zaman - (5) Her Zaman.

Anahtar Kelimeler

Tarihsel epistemoloji, ölçek geliştirme, Cronbach Alfa, test-tekrar test, **tarihsel bilgi**, eğitim psikolojisi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değildir.

Yayın Adresi: Banu Çulha Özbağ (Sorumlu Yazar)

Şinler & Ücret ve Test Yılı

Bu ölçek, 2012 yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin akademik ve eğitim amaçları için ilgili makaleye atıf yapılması gerekmektedir. Ticari kullanım ve telif hakları için sorumlu yazar Banu Çulha Özbağ ile iletişime geçilmesi önerilir.

Makalenin orijinal PDF bağlantısı Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi üzerinden erişilebilir: dergiler.ankara.edu.tr.

Ölçeğin doğrudan PDF dosyası ise buradan indirilebilir: ilkogretim-ogrencilerinin-tarihsel-bilgiye-yonelik-goruslerini-belirleme-olcegi-toad.pdf

Referanslar

Çulha-Özbağ, B. ve Aslan, E. (2012). *İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerini Değerlendirme Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 45(2), 255-274.

Büyüköztürk, Ş. (2003). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık. (Güvenilirlik standardı için kullanılan referans.)

Tavancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. (Güvenilirlik standardı için kullanılan referans.)

İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerini Belirleme Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuş olup hiçbir şekilde değiştirilmemiştir.

Ölçek, toplam 20 madde ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır:

Tarihsel Bilginin Kesinliği (5 madde)

Tarihsel Bilginin Kaynağı (4 madde)

Tarihsel Bilginin Gelişimi (4 madde)

Tarihsel Bilginin Dayanağı (4 madde)

Tarihsel Bilginin Aktarımı (3 madde)